

ANALOGIES JURÍDIQUES PER A LA SOCIOLINGÜÍSTICA: LA INSTITUCIÓ DE LA REPRESENTACIÓ (SUBSTITUCIÓ I INTERPOSICIÓ)

Ernest QUEROL

The abstract can be found at the end of the article.

Resumen al final del artículo.

Sumari

1. Analogia entre la institució jurídica de la representació i els processos de substitució lingüística
 - 1.1. Altres lectures de l'analogia
2. Aprofitaments de les analogies jurídiques
 - 2.1. Representació jurídica i representació social
- 2.2. Representació jurídica — representació social — perspectiva sociològica
3. Conclusions
4. Referències bibliogràfiques

El telescopi de Galileu només ha ensenyat i tornat visibles nous fenòmens als partidaris de la representació heliocèntrica del món.

Les disciplines joves com la sociologia de la llengua —encara que ja ratllin la cinquantena— han de pouar aigua fresca d'altres ciències ja establertes per poder-se treure el ressecament causat pel fet d'errar pel laberint de tots els debats terminològics i de fer força per sortir d'aquests encalladors. L'impuls i les drecceres només li poden venir de fora, perquè les discussions internes són circulars i s'assemblen tant a un orgue de gats (tot-hom parla i ningú no s'entén) com a la logomàquia (s'atén més als mots que al fons de la qüestió), i s'allunyen del que és un veritable debat científic. Per tant, l'analogia amb altres disciplines pot dur la frescor necessària per es-talviar-se marrades en aquest atletisme intel·lectual. En aquest sentit, les ciències anomenades *exactes* i altres disciplines més socials —com ara la

psicologia social i les ciències jurídiques— ens poden deixar beure del doll d'aigua que brolla de la font del costat del seu pou.

Passem, doncs, a veure com hem estat capaços de refrescar-nos... La nostra recerca ha girat sempre al voltant dels processos de substitució lingüística, però mai no hem cregut que les definicions que se'n feien fossin prou clares ni que ens ajudessin a entendre aquest fenomen. Ens adonàvem que hi havia almenys dues causes que contribuïen a aquesta nebulosa: la independència entre les diferents perspectives utilitzades per enfocar aquests processos i la varietat terminològica que havien generat. Per aquestes raons ens hem aventurat a proposar-ne una nova definició. Per a nosaltres, un procés de substitució lingüística queda definit de la manera següent:

«L'aïllament progressiu i reductiu de l'ús d'un idioma en la seva expansió demogràfica, en la seva extensió geogràfica i en els seus àmbits d'ús i, per tant, també en la *representació* de les seves possibilitats d'ús.» (Querol, 2002: 69)

Amb tot, considerem que aquest fenomen no ha estat estudiat d'una manera prou global i que una perspectiva nova, com veurem a continuació, ens la pot aportar el concepte de *representació de les ciències jurídiques*.

1. ANALOGIA ENTRE LA INSTITUCIÓ JURÍDICA DE LA REPRESENTACIÓ I ELS PROCESSOS DE SUBSTITUCIÓ LINGÜÍSTICA

Considerem que el concepte d'*interposició* introduït per Aracil (1983c: 171-206) —és a dir, el fet que quasi totes les relacions entre la comunitat lingüística en retrocés i la resta de comunitats s'han de fer mitjançant un idioma diferent del d'aquesta comunitat— és fonamental per entendre els processos de substitució lingüística.¹ Ens hem adonat que existeix una relació molt estreta entre el concepte de *substitució* i el d'*interposició*. En efecte, en l'àmbit jurídic un sol concepte inclou tots dos termes; es tracta de la noció designada com *la institució de la representació*. Per tant, proposem aquest concepte com a noció central per superar la dispersió teòrica de les definicions dels processos de substitució, que sempre té efectes molt negatius.

Per explicar la nostra proposta començarem exposant la situació més senzilla, que és aquella en què una persona actua per ella mateixa i, per tant, es representa a si mateixa.² Aquesta és la relació habitual, de manera

1. Podeu consultar-ne un resum elaborat per nosaltres a QUEROL (2000a: 47-50).

2. Erving Goffman diu respecte a la *presentació* que el si mateix ni és totalment distint de les seves màscares ni s'hi esgota.

que no ens cal cap institució per explicar-la: una persona actua per ella mateixa en signar un contracte o en qualsevol acte juridicoadministratiu.

Podríem proposar una primera analogia de la presentació amb els actes de parla: quan una persona parla l'idioma de la seva comunitat, podríem dir que *presenta* el seu grup, del qual ella forma part. Així, doncs, és categoritzada per les persones que l'escolten com a pertanyent a la seva comunitat lingüística, com veiem en el quadre següent.

QUADRE 1. LA PRESENTACIÓ LINGÜÍSTICA

	<i>Idioma parlat</i>	<i>Comunitat presentada</i>
INDIVIDU 1	Parla l'idioma 1	<i>Presenta</i> la comunitat 1
INDIVIDU 2	Parla l'idioma 2	<i>Presenta</i> la comunitat 2

En el camp jurídic, però, es donen moltes situacions en què una persona no pot actuar i, en lloc seu, ho ha de fer una altra persona que s'anomena *representant*. La institució que explica aquestes relacions entre les persones rep el nom d'*institució de la representació*, tal com ja hem avançat. Els juristes la defineixen de maneres diverses. Vegem-ne una mostra:

- Pérez Fernández del Castillo (1984: 11) la descriu com la «facultat que té una persona d'actuar, obligar i decidir en nom o per compte d'un altre».
- Díez Picazo (1979: 24) la considera «cooperació o col·laboració entre els membres d'una mateixa comunitat jurídica impulsada per raons de necessitat o de pura conveniència».
- Per a Torrente (1976: 93), la representació és «la institució per la qual un subjecte (representant), investit d'un poder, substitueix el subjecte interessat (representat) en la realització de l'activitat jurídica».

En l'àmbit jurídic, doncs, tot acte de representació suposa la intervenció de tres elements: el *representat*, el *representant*³ i una tercera persona, sempre necessària per a la interacció, que anomenarem senzillament *tercer*.

3. Pitkin (1967) assenyala que Thomas Hobbes fa una anàlisi de la representació que passa per la noció de *persona*, distingeix entre persones «naturals» i persones «artificials» i arriba a classificar el representant com una mena de persona artificial. Quan es tracta d'una persona natural, les seves paraules i accions es considera que són seves; en una persona artificial o fictícia, les paraules o accions es considera que són d'algu altre.

Les categories triades en el marc teòric dels nostres estudis són aquestes mateixes, encara que s'insistirà més en la perspectiva amb què nosaltres enfoquem aquests tres elements: *substituït*, *interposat* i *tercer*, i es correspondran de la manera descrita en el quadre següent.

QUADRE 2. CORRESPONDÈNCIA ENTRE ELS CONCEPTES JURÍDICS I EL SEU ENFOCAMENT EN LA SOCIOLOGIA DE LA LLENGUA

Conceptes jurídics	REPRESENTAT	REPRESENTANT	TERCER
Perspectiva de la sociologia de la llengua	SUBSTITUÏT (substitució)	INTERPOSAT (interposició)	TERCER (altri)

De fet, el que anomenem *perspectiva de la sociologia de la llengua* es fixa en la relació entre els tres conceptes jurídics i afegeix aquest punt de vista a la institució de la representació. A més, la presència d'aquests tres elements és indispensable perquè es pugui parlar d'aquesta institució de la representació. Sempre s'hi dona la *substitució* del representat, per una persona jurídica (en dret civil) o per una persona elegida (en dret polític), que s'interposa entre les dues persones de la relació, independentment que aquesta sigui comunicativa, jurídica o política.

Tornant al primer quadre, podríem dir que si l'individu 1 abandona l'idioma 1 i parla l'idioma 2, ha *substituït* l'idioma 1 i, per tant, la relació que els altres li atribuïen amb la comunitat lingüística 1. Així, l'idioma 2 s'ha *interposat* entre l'idioma 1 i els tercers, com ens mostra el segon quadre.

D'altra banda, podem comentar una altra analogia subjacent a la que acabem d'exposar. És la que estableix un paral·lelisme entre les relacions contractuals i les relacions comunicatives. En aquest sentit, considerarem que la relació entre el parlant i l'idioma utilitzat pot ser la *presentació* o la *representació*. En efecte, la tria d'un idioma aporta a la informació denotativa immediata una sèrie de connotacions que la posen en relació amb un grup, amb la seva comunitat lingüística. Ens adonarem millor d'aquesta analogia observant l'esquema de la pàgina següent.

La tria d'un idioma per part d'un parlant (especialment en el cas de la transmissió intergeneracional) revela, pel mateix fet de la tria, un lligam amb un grup determinat. Si el parlant transmet el seu idioma, es tracta d'un cas de *presentació*; si, per contra, no ho fa, estarem davant d'un cas de *representació*. Tanmateix, podem trobar aquestes dues possibilitats en els matrimonis mixtos, ja que la tria d'un idioma de la llar es farà en detriment

QUADRE 3. ANALOGIA ENTRE LES RELACIONS JURÍDIQUES I LES COMUNICATIVES

<i>Presentació</i>	<i>Representat</i>	<i>Representant</i>
Relacions jurídiques	INDIVIDU 1	INDIVIDU 1
Relacions comunicatives	INDIVIDU 1	IDIOMA 1
<i>Representació</i>		
Relacions jurídiques	INDIVIDU 1	INDIVIDU 2
Relacions comunicatives	INDIVIDU 1	IDIOMA 2

d'un dels dos membres, tret que al si de la família es parlin tots dos idiomes.

Alhora, però, hem de delimitar el camp d'aplicació de la nostra proposta. Es podrà aplicar en tots els contextos socials en què el fet d'utilitzar un idioma sigui veritablement significatiu i situï el parlant, pel sol fet d'utilitzar-lo fluidament, en relació amb un grup, amb una comunitat lingüística. És a dir, en els casos en què les comunitats respectives categoritzin els individus per l'ús d'un idioma. Aquest fet suposa, doncs, identificar cada parlant en relació amb un idioma; caldrà tenir en compte la dificultat de destriar els parlants que n'utilitzen perfectament, sense cap tret distintiu, més d'un.

1.1. *Altres lectures de l'analogia*

Representació significa, com indica l'origen etimològic de la paraula, «fer present una altra vegada». Des de la nostra perspectiva, podem interpretar que representar és tornar-se a presentar. És a dir, triar una altra llengua per presentar-se (sempre que hi hagi un canvi de llengua, és clar).⁴

Si continuem l'argumentació pel terreny de la representació electoral, podríem dir que, de la mateixa manera que un votant tria un representant, un parlant tria una llengua que el representi. Seria —o podria ser—, en cer-

4. A QUEROL (2000: 52-56) mostrem les vuit possibilitats combinatòries que nosaltres hem proposat de les tries lingüístiques individuals atenent al resultat de la tria (exclusiva/jeràrquica), al context lingüístic (canvi/no-canvi) i a la transmissió intergeneracional (continuitat/discontinuitat), que ens dona resultats com els següents: «monolingüe castellà per opció pròpia», «bilingüe català per opció aliena», etc. També es pot consultar a QUEROL (1994: 27-28).

ta manera, no una representació de si mateix, sinó una representació d'allò que li agradaria ser. D'aquesta manera tindriem dues possibilitats: en primer lloc, aquell que tria la llengua de la seva comunitat és com aquell que tria algú semblant (o, de vegades, algú diferent) perquè el representi. D'acord amb la segona possibilitat, el que canvia de llengua és com el que tria aquella persona que li agradaria ser. Segurament, canviar de llengua i votar partits que defensin les característiques relacionades amb la nova manera de *presentar-se* són coses que van lligades, encara que no cal que aquests fets siguin simultanis en el temps. A més, d'altra banda hem de tenir present que la tècnica de promoció en unes eleccions i el foment de l'ús lingüístic en les situacions de contacte és la mateixa.

Representar pot significar en l'àmbit jurídic oferir informació sobre el representat, i ser un bon representant significaria, doncs, donar-ne una informació detallada. En l'analogia que proposem respecte a les tries lingüístiques, la nova llengua escollida dóna una informació precisa d'allò que es vol ser. És una metonímia en la qual el parlant adquireix les característiques que s'atribueixen a la llengua que parla.

Si som estrictes, però, ens adonarem que en el camp dels usos lingüístics la substitució és de representants. Des de la nostra perspectiva, considerem que la llengua sempre representa, però com que aquest fet és habitual no ens adonem d'aquesta relació i ens sembla que *presenta*, com hem mostrat de manera simplificada en el quadre 1. Per tant, un canvi de llengua és un canvi de representant. Per contra, en la representació jurídica aquest canvi sempre es veu molt clar, perquè es donen situacions en què les persones actuen per elles mateixes: no els cal cap representant.

Com veiem, doncs, aquesta analogia jurídica ens permet informar del canvi de llengua des d'una altra perspectiva, que coincidirà amb el concepte de *grup de referència* que hem introduït en les nostres recerques i que veurem en l'epígraf 2.2.

Un altre aspecte de la representació jurídica és que el representant defensa els *interessos* del representat. Aquesta perspectiva ens sembla fonamental per explicar els processos de substitució. De la mateixa manera, la natura de l'interès és també la clau per comprendre les tries lingüístiques i, per tant, l'evolució del procés. El canvi de llengua, no cal dir-ho, mostra els interessos del parlant...

La terminologia ens dóna pistes en aquest sentit. El conflicte d'interessos és fonamental en dret i provoca el conflicte de lleis. L'analogia amb les relacions entre llengües és clara i el nom per designar-la és conegut de tots: es tracta del *conflicte lingüístic*. Aquest conflicte prové del fet que les normes entren en litigi, i per això també rep el nom de *conflicte de normes*.

Una altra finalitat d'aquesta analogia amb el dret era permetre posar-nos en contacte amb altres temes que en el món jurídic estan molt ben fixats i que, sense establir aquest paral·lelisme, podrien ser més difícils de relacionar. Els esmentarem sumàriament:

- *La simulació*. Podríem dir que es dona en els primers moments del canvi de llengua, perquè justament és una posició ambigua la que l'exigeix.
- *La legitimació*. Una vegada fet el canvi, la nova llengua adquireix la legitimitat per representar els parlants.
- *La protecció als incapacitats*. En dret privat, es representa els menors i les persones impedides, incapacitades, inhabilitades. L'aplicació d'aquest concepte als idiomes sembla prou clara. Els parlants d'aquells idiomes que es percebi que tenen qualitats semblants a les de les persones esmentades poden considerar, doncs, que calgui que siguin representats per altres idiomes amb capacitats per fer-ho.

Així, doncs, des d'aquesta perspectiva es podria definir la *normalització lingüística* com la representació immediata, és a dir, que es donés sempre en la llengua més pròxima: allò que en el quadre 1 havíem simplificat com a *presentació*.

Pel que fa als contextos on hi ha més de dues llengües en contacte, ens caldrà tenir-ne en compte, si més no, una de tercera. Aquest fet ens permetrà comprendre l'exigència epistemològica de considerar més de dues llengües en els estudis sobre relacions interlingüístiques, com hem tractat específicament parlant del *model ternari* a Querol (2000: 29).⁵ Així, creiem que establir aquesta analogia jurídica pot enriquir el nostre marc teòric afegint-hi la perspectiva que ens aporta la institució de la representació.

En efecte, a més de totes les relacions que acabem d'esmentar, l'estructura triàdica d'aquesta institució ens permet comprendre millor els processos de substitució lingüística. En primer lloc, perquè ens proporciona la perspectiva global que trobàvem a faltar, ja que ens mostra la relació entre els dos termes cabdals en l'estudi de les relacions entre llengües: la substitució i la interposició. Veiem que van units de forma indestruïble i que no és per casualitat que els trobem junts: la institució de la representació comporta la interposició i la substitució. És a dir, per sobre d'ells dos hi ha un concepte superior que els inclou i els relaciona.⁶ En segon lloc, perquè

5. També podeu llegir una reflexió sobre els paradigmes a QUEROL 1993, on ja es proposava la necessitat d'aquest paradigma ternari.

6. No tenim cap dubte que la formació jurídica d'Aracil ha afavorit la introducció del

aquesta institució de la representació ens fa plantejar quin serà el moment en què es donarà. Hi podem respondre que, fonamentalment, quan la *representació* d'un mateix no s'adeqüi a la realitat. Introduïm, doncs, aquest nou terme de la psicologia social que té moltes semblances, no tan sols nominals, amb la institució de la representació que acabem de comentar. Vegem-ho en l'apartat següent.

2. APROFITAMENTS DE LES ANALOGIES JURÍDIQUES

A més de l'aprofitament de les analogies per *descriure* els processos de substitució lingüística que acabem de veure, també les hem fetes servir per intentar *explicar* aquests processos. Així, en el marc teòric que hem bastit, hem emprat aquesta estructura triàdica que hem exposat. Tot i que ens caldria un espai molt més gran per presentar de manera comprensible el nostre marc teòric, n'esbossarem només algunes aplicacions assumint el risc de no poder ser prou clars. Si fos així, remetem el lector interessat a les obres que s'esmenten en la bibliografia.

2.1. *Representació jurídica i representació social*

En primer lloc, considerarem l'aprofitament en relació amb el concepte de *representació social*⁷ de la psicologia social. Com ja hem vist, l'estructura de la representació jurídica té tres elements: el representat, el representant i els tercers. El representat és substituït, el representant s'interposa, i els tercers són les persones amb les quals s'estableix la relació. Vegem-ho en el quadre següent, que afegeix la perspectiva de la psicologia social al quadre segon.

terme *interposició*, malgrat que ell no n'ha parlat relacionant-lo amb la institució de la representació (tret que nosaltres no ho sapiguem).

7. JODELET (1989: 36) defineix *representació social* de la manera següent: «És una forma de coneixement socialment elaborat i compartit que té una visió pràctica i que concorre en la construcció d'una realitat comuna a un conjunt social».

QUADRE 4. PARALLELISME ENTRE LES VARIABLES DEL MODEL,
ELS CONCEPTES JURÍDICS I ELS DE LA PSICOLOGIA SOCIAL

Conceptes jurídics	REPRESENTAT	REPRESENTANT	TERCER
Perspectiva de la sociologia de la llengua	SUBSTITUÏT (substitució)	INTERPOSAT (interposició)	TERCER (altri)
Perspectiva de la psicologia social: representació social	LLENGUA	REPRESENTACIÓ SOCIAL DE LA LLENGUA	PARLANT

D'acord amb això, d'una banda l'element substituït és l'aspecte de la realitat social que tractem, i, de l'altra, el *tercer* és el mateix subjecte (atès que no és una representació de persones com ho era en el cas de la institució de la representació jurídica). Finalment, l'element interposat és la representació d'aquest aspecte de la realitat, és a dir, de la llengua.

2.2. *Representació jurídica — representació social — perspectiva sociològica*

Finalment, hem de presentar la imbricació d'una quarta disciplina en el nostre marc teòric. Si fins ara hem establert relacions amb la institució jurídica de la representació, amb els conceptes de la sociologia de la llengua i amb la psicologia social, ara establirem els lligams amb la perspectiva sociològica.

Hem intentat cercar, dins de la sociologia, els conceptes que poguessin ser claus per a l'explicació dels usos lingüístics en els processos de substitució lingüística. Per fer-ho també ens hem basat en l'analogia, però ara amb una teoria matemàtica, concretament la teoria de les catàstrofes,⁸ la qual ens ha permès identificar els factors que acabem d'esmentar perquè intervenen en una interacció semblant a la dels processos de substitució lingüística. Ens referim a una de les set catàstrofes elementals (concretament, la de «papallona»). Considerem que aquestes variables són les dues llengües en conflicte (que corresponen als dos «atractors» d'aquesta catàstrofe en papallona), el *grup de referència*⁹ (que equivaldria a la força que es-

8. Hem fet servir la teoria de les catàstrofes en el nostre model perquè tracta de les discontinuïtats, que són el tret principal dels processos de substitució lingüística (què és la interposició si no una discontinuïtat?). Amb aquesta aportació René Thom introduïa l'anàlisi de les discontinuïtats en les matemàtiques, que n'havien quedat fora fins a l'any 1968. Hem tractat aquesta teoria en diferents escrits (QUEROL, 1997, 1999 *a, b*, 2003 i 2002 *a, b, c, d i e*).

9. MERTON i KITT (1950) caracteritzen el grup de referència dient que «apunta a siste-

biaixa la tensió d'aquesta catàstrofe cap a una llengua o cap a l'altra en el que es coneix com a «factor de biaix») i, en tercer lloc, la *xarxa social*,¹⁰ que actuaria com el factor anomenat «de compromís».

En el quadre 5 presentem una descripció del model que proposem: mostra el paral·lelisme que hi ha entre aquestes tres variables que hem establert, d'una banda, amb els conceptes jurídics i amb els conceptes de la sociologia de la llengua. Si ho recordem, mentre que el quadre 2 se centrava en la correspondència entre els conceptes jurídics i el seu enfocament en la sociologia de la llengua, en el quadre 4 acabem d'incorporar la perspectiva de la psicologia social. Ara hi afegim la quarta fila, amb la fusió de la perspectiva de la teoria de les catàstrofes i la teoria sociològica.

QUADRE 5. PARAL·LELISME ENTRE LES VARIABLES DEL MODEL, ELS CONCEPTES JURÍDICS I ELS DE LA SOCIOLOGIA DE LA LLENGUA

Conceptes jurídics	REPRESENTAT	REPRESENTANT	TERCER
Perspectiva de la sociologia de la llengua	SUBSTITUÏT (substitució)	INTERPOSAT (interposició)	TERCER (altri)
Perspectiva de la psicologia social: representació social	LLENGUA	REPRESENTACIÓ SOCIAL DE LA LLENGUA	PARLANT
VARIABLES DEL MODEL:			
Perspectiva sociològica -teoria de les catàstrofes	GRUP DE REFERÈNCIA	REPRESENTACIÓ SOCIAL DE LES LLENGÜES	XARXA SOCIAL

Hi podem observar, en primer lloc, que el grup de referència és el *representat*, perquè és la imatge que el parlant vol mostrar d'ell mateix.¹¹ En segon lloc, el *representant* seria la imatge que el parlant es fa de les llengües del context, perquè serà mitjançant aquestes llengües com es *presentarà* als altres, que seran la seva *xarxa social*. Aquesta xarxa social es correspon amb el *tercer* que havíem vist des de l'àmbit jurídic i des de la sociologia de la llengua.

matitzar els determinants i les conseqüències dels processos d'avaluació i d'autoavaluació en els quals l'individu assumeix els valors o les normes d'altres individus i grups com un marc de referència».

10. Podem definir la *xarxa social* com el conjunt de persones que comparteixen una de les seves llengües i que tenen interaccions lingüístiques entre si.

11. En els casos en què el grup de referència del parlant no coincideix amb el seu grup de pertinença, aquest *representat* de fet és un *representant*, atès que ja hi ha una simulació, de manera que no és una veritable *presentació*, com ja hem vist en el primer quadre.

Fent també una lectura vertical del quadre ens adonarem de la resta de relacions que s'hi estableixen. Així, trobem que a la primera columna hi ha els conceptes següents:

Representat — Substituït — Llengua — Grup de referència

Podríem dir que el representat és substituït i que, des de la perspectiva de la psicologia social, és la llengua. Ara bé, des de la perspectiva de la sociologia, és el grup de referència.

A la segona columna llegim els conceptes següents:

Representant — Interposat — Representació social de la llengua — Representació social de les llengües

Ara el representant s'interposa, i tant des de la perspectiva de la psicologia social com de la sociologia és la representació social de la llengua. Finalment, a la tercera columna trobem:

Tercer — Tercer — Parlant — Xarxa social

El *tercer* és, en psicologia social, el parlant, i en sociologia, la xarxa social.

Per tant, observem que ni hi ha un fort paralelisme entre els conceptes de les quatre disciplines que hi hem fet intervenir, tant si la nostra lectura és vertical com horitzontal. Aquest fet ens reafirma en el model que proposem, perquè de ben segur que es beneficiarà de la coherència de les analogies i fins i tot de l'isomorfisme que hem trobat entre els diferents estadis dels processos de substitució lingüística i la catàstrofe en papallona. A parer nostre, tota aquesta xarxa de relacions dóna coherència teòrica al model resultant.

3. CONCLUSIONS

Considerem que el que acabem de presentar aporta diferents analogies jurídiques per a l'estudi dels processos de substitució lingüística que permeten, d'una banda, copsar globalment l'estructura d'aquest fenomen i, de l'altra, aprofundir en l'estudi de les relacions entre llengües. A partir de la institució jurídica de la representació, en primer lloc expliquem molt clara-

ment els dos fets principals: la substitució (una llengua en substitueix una altra) i la interposició (una llengua se situa entre les altres). En segon lloc, mostrem els paral·lelismes amb el concepte de *representació social* i, en tercer lloc, amb diferents conceptes sociològics i amb la teoria matemàtica de les catàstrofes. Ens agradaria que aquestes noves analogies que hem aportat per a la sociologia del llenguatge fossin per a altres investigadors tan fructíferes com ho han estat per a nosaltres, tant en la reflexió teòrica com en la comprovació empírica del model proposat duta a terme a Catalunya (1993 i 2000), al País Valencià (1998), a les Illes Balears (2001), a Andorra (2002), a la Franja de l'Aragó, a la Catalunya Nord i a l'Alguer (2003).

4. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ARACIL, Lluís V. (1983): *Dir la realitat*, Barcelona, Edicions Països Catalans.
- DÍEZ PICAZO, Luis (1979): *La representación en el derecho privado*, Madrid, Ed. Civitas.
- PITKIN, Hanna F. (1967): *The concept of representation*, University of California Press. Trad. cast.: Centro de Estudios Constitucionales, Madrid, 1985.
- PÉREZ FERNÁNDEZ DEL CASTILLO, B. (1984): *Representación, poder y mandato*, Mèxic, Porrúa.
- QUEROL, Ernest (2003): *Els catalans i el català: usos i representacions socials*, Barcelona, Editorial Empúries [en premsa].
- (2002a): «A new model to the evaluation of language planning. A case study: Catalonia (1993-2000)», *Sociolingüística*, núm. 16, pàg.129-142.
- (2002b): «Un nou model per a l'estudi dels processos de substitució lingüística. L'anàlisi del País Valencià», *Treballs de Sociolingüística Catalana*, núm. 16, pàg. 69-84.
- (2002c): «A new theoretical model for the study of bilingual contexts: the catastrophe theory», *Segon Simposi Internacional sobre Bilingüisme*. Vigo [en premsa].
- (2002d): «Les catastrophes sont-elles écologiques? Un nouveau point de vue pour l'étude de l'écologie des langues: la théorie des catastrophes», *L'écologie des langues, Colloque international organisé par le Centre de recherche en linguistique appliquée (CRLA) en hommage au linguiste canadien William F. Mackey*, Moncton [en premsa].
- (2002e): «Un nouveau modèle théorique et méthodologique pour l'étude des représentations des langues: résultats de sa comprovation empi-

- rique à Catalogne (1993-2000), Pays de Valence (1998), Îles Baléares (2001) et Andorre (2002)». Congrès «Une Vallée d'Aoste bilingue dans une Europe plurilingue», Aosta [en premsa].
- (2000): *Els valencians i el valencià: usos i representacions socials*, Premi d'Investigació Francesc Ferrer Pastor, 1999, València, Editorial Denes.
 - (1999a): *Cap a un nou marc teòric per a l'estudi de les variables dels processos de substitució lingüística*, Barcelona, Publicacions Universitat de Barcelona, tesis doctorals microfityxades, 3568.
 - (1999b): «A new theoretical approach to the study of reversing language shift: catastrophe theory», VII Conferència Internacional sobre Llengües Minoritàries, Bilbao [en premsa].
 - (1997): «Un nou model per a l'estudi del comportament lingüístic: la teoria de les catàstrofes», *Caplletra*, núm. 21, pàg. 161-184.
 - (1994): «Els processos de substitució lingüística: cap a una metodologia d'anàlisi», *Comunicacions i Ponències. Simposi del Professorat de València de l'Ensenyament Mitjà i de l'Educació Secundària Obligatòria*, València, Generalitat Valenciana, pàg. 23-33.
 - (1993): «Models en contacte: anàlisi dels estudis sobre les relacions interlingüístiques», *Actes del IX Colloqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Alacant-Elx, pàg. 87-96.
 - (1990): «El procés de substitució lingüística: la comarca dels Ports com a exemple», *Miscellània 89*, València, Generalitat Valenciana, pàg. 87-196.

—abstract / extracto—

LEGAL ANALOGIES FOR
SOCIOLINGUISTICS: THE INSTITUTION
OF REPRESENTATION
(SUBSTITUTION AND INTERPOSITION)

Ernest QUEROL

This article aims to propose different legal analogies to study processes of linguistic substitution in order to, on the one hand, gain an overview of the structure of the phenomenon, and on the other, delve into the study of the relationships among languages. Starting with the *legal institution of representa-*

ANALOGÍAS JURÍDICAS PARA LA
SOCIOLINGÜÍSTICA: LA INSTITUCIÓN
DE LA REPRESENTACIÓN
(SUSTITUCIÓN E INTERPOSICIÓN)

Ernest QUEROL

Se pretende aportar diferentes analogías jurídicas para el estudio de los procesos de sustitución lingüística que permitan, por un lado, captar globalmente la estructura de dicho fenómeno y, por otro lado, profundizar en el estudio de las relaciones entre lenguas. A partir de la *institución jurídica de la re-*

tion, a clear explanation is given, first of all, of the two major factors: substitution (one language replaces the other) and interposition (one language is placed between the others). Secondly, parallels are drawn between this legal institution and a theoretical model put forward by the author, based on the concept of *social representation*. Various sociological concepts, such as the social network and the reference group, are another element of this model.

presentación se explican muy claramente, en primer lugar, los dos hechos principales: la sustitución (una lengua es sustituida por otra) y la interposición (una lengua se sitúa entre la otras); en segundo lugar, se muestran los paralelismos entre esta institución jurídica y un modelo teórico propuesto por el autor, centrado en el concepto de *representación social* y, también, con diferentes conceptos sociológicos, como por ejemplo la red social y el grupo de referencia.